

АУЫЛ

ЖАҢАЛЫҒЫ

Сельская новь

Газет 1940 жылдан шыға бастады

№ 7 (8394) Сәрсенбі 13 қаңтар 2016 жыл

Байзақ аудандық газеті
Байзақская районная газета

Трудиться во славу Родины

Р.Джакипбаева,
«Ауыл жаңалығы».

УКАЗОМ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН ОТ 3 ДЕКАБРЯ 2015 ГОДА ПОЧЁТНЫМ ЗВАНИЕМ «КАЗАҚСТАННЫҢ ЕҢБЕК СІНІРГЕН ҚАЙРАТКЕРІ» НАГРАЖДЁН РУКОВОДИТЕЛЬ ИП ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕСНЯК.

«Молочный бидончик» - такое интересное название носит цех по производству молочной продукции, которым руководит В.И.Лесняк. Это один из первых открывшихся в нашем районе цехов по производству молочной продукции. На этом рынке он работает пятый год. Получив по государственной программе «Дорожная карта бизнеса-2020» кредит в размере 18 млн. тенге, В.Лесняк купил мини-цех российского производства, который включал в себя все необходимые аппараты: фасовочный, охлаждающие ванны, пастеризатор, сепаратор, ванны длительной пастеризации, творожную ванну.

Сегодняшний ассортимент производимой продукции разнообразен: кефир, ряженка, сметана 20, 30, 40-процентной жирности, сливочное, топленое, шоколадное, солёное масло, сырки с изюмом, ванилином, творог, брынза. Совсем недавно ассортимент пополнился различными йогуртами, витаминизированной простоквашей «Био-К». Разнообразился не только

ассортимент данного молочного цеха, но и увеличивалось число торговых точек и обслуживаемые объекты: 10 торговых точек по городу Тараз, 28 районных и городских детских садов, получающих продукцию этого цеха. Забегая вперёд, не лишним будет сказать, что продукция цеха качественная, без консервантов, вся из натурпродукта. На сегодняшний день в

грамоты, Благодарственные письма за подписью Министра сельского хозяйства Республики Казахстан, областного, районного отделов сельского хозяйства. Следует отметить, что продукция ИП «Лесняк» удостоена звания «Лучший товар года», награждена Почётной грамотой к «20-летию Независимости Казахстана». Но, пожалуй, самая дорогая - это награда, полученная накануне Нового года - Почётное звание «Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері».

«Я глубоко признателен тому, что мой труд так высоко оценён», - говорит Владимир Ильич Лесняк. - В наступившем году я хочу пожелать всем казахстанцам мира. Мы благодарны Президенту страны Нурсултану Абишевичу Назарбаеву, который 20 лет назад создал уникальный в мире институт дружбы и согласия под названием Ассамблея народа Казахстана. Сегодня это способствует

сохранению родного языка, традиций, обычаев, обрядов представителей разных этносов, населяющих нашу страну. В свете сегодняшних мировых событий начинаешь понимать дальновидность и мудрость нашего Президента. Все мы-казахстанцы, как говорит Глава государства, - один народ, одна семья. И все мы должны трудиться во славу нашей общей Родины».

целом производственная мощность мини-цеха составляет около 6 тонн в сутки.

За время своей деятельности «Молочный бидончик» получил известность по всей республике, так как свою продукцию индивидуальный предприниматель выставлял на всевозможных ярмарках, выставках, участвовал в конкурсах в городах Астане, Павлодаре, Алматы. Свидетельством этого могут служить дипломы, Почётные

БҮГІНГІ КҮННІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕСІ

БАП ТАМЫРЛЫ ДАҚЫЛДЫ БАПТАЙ БІЛСЕК

Ә.Садуақасов,
еңбек ардагері, Үлгілі ауылы.

ОБЛЫСЫМЫЗДЫҢ, ОНЫҢ ІШІНДЕ АУДАНЫМЫЗДЫҢ ГЕОГРАФИЯЛЫҚ ОРНЫ, КЛИМАТТЫҚ ЖАҒДАЙЫ, ЖЕРІ, ТОПЫРАҒЫ СУ РЕСУРСТАРЫ, ЖАЙЫЛЫМЫ

НЕГІЗІНЕН АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫН, ОНЫҢ ІШІНДЕ ЕГІНШІЛІК ПЕН МАЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ САЛАЛАРЫН ДАМУҒА ҚОЛАЙЛЫ АЙМАҚ.

Егіншілік саласында, техникалық дақылдар, оның ішінде қант қызылшасын өсіруге қолайлы өлке. Осы ерекшеліктерді ұтымды пайдалану мақсатында Кеңес үкіметі 40-шы жылдары облыс шаруашылықтарына қант қызылшасы дақылын өсіруді міндеттеген.

Бұл дақыл көп еңбекпен, ерекше күтімді керек ететін, көктемнің құбылмалы күндерінен аман алып қалуды қажет ететін нәзік «кірпияз» өсімдік.

Қызылша дақыл егілетін алқаптар-күз кезінде сүдігер жыртудан басталады. Алқап қыс бойы бар ылғалды бойына сақтап,

қосымша ылғал жинайды. Көктем құрғақ болса, қыс бойы жинаған ылғал құрғақшылықты сездірмей кетеді. Себу жұмыстары ерте көктемде басталады. Тәжірибе көрсеткендей, мерзімінен кеш себілген дақыл, әр гектардан 30-40 центнерден өнім жоғалтады. Кезінде жер жырту, себу жұмыстарынан басқа, суғару, жүйек аралығын қопсыту, арам шөптерден тазарту, зиянкестермен күресу, органикалық тыңайтқыштар беру және жиын-терім жұмыстары тек қол күшімен атқарылатын. Қызылша-техникалық дақыл, оны өсіру техника күшін қажет етеді.

Елуінші жылдардың екінші жартысында МТС-тер таратылып, ондағы бар техника шаруашылықтарға таратылып берілді. Ауданымызда қажырлы еңбектің, ерекше күтімнің арқасында қызылша өсіретін шаруашылықтар әр гектардан 300-400 центнерден, жекелеген звенолар рекордты өнім алып, Үкімет наградаларына ие болғандар аз болған жоқ.

40-шы жылдардың аяғы, 50-ші жылдардың басында сол кездегі Қызыл жұлдыз колхозының қызылшашылары басқарма төрағасы Мұхамметқали Нұрбаевтың шебер ұйымдастыруының арқасында әр гектардан 521-610 центнерден, жекелеген қызылшашылар 1046 центнерден тәтті түбір жинаған. Жоғары рекордтық көрсеткіштерге жеткені үшін қызылжұлдыздықтардан-9

адам Үкіметтің жоғарғы наградасына ие болып-Социалистік Еңбек Ері атағын алған.

Ауданымыздың сол кездегі іргелі шаруашылығының бірегейі-«Трудовой пахарь» колхозы 60-шы жылы қызылшаның егіс көлемін -1350 гектардан-1800 гектарға дейін ұлғайтып, әр гектардан орта есеппен 430 центнерден тәтті түбір жинап, колхоз экономикасын нығайтқаны үшін шаруашылық төрағасы А.Л.Нахманович Социалистік Еңбек Ері атанып, Республика Жоғары Кеңесіне депутат болып, бірнеше рет сайланды, СОКП-ның XXV—съезіне делегат болды.

70-ші жылдары Октябьдің 40 жылдығы атындағы ұжымшардың қызылша өсірушілер звеносының жетекшісі Нұрмаш Түйтебаева қызылшадан бес жыл қатарынан, әр гектардан 500 центнерден өнім жинап, ерен еңбектің үлгісін көрсеткен. Еңбегі бағаланып КСРО Жоғарғы Кеңесінің 1971 жылғы 8 сәуірдегі Жарлығымен Н.Түйтебаеваға Еңбек Ері деген ең жоғары атақ берілді. 1974 жылы сайлаушылар үлкен сенім көрсетіп, Н.Түйтебаеваны КСРО Жоғарғы Кеңесіне депутат етіп сайлаған.

Айта берсек, мұндай жағымды жайлар облыстың қызылша өсірген басқа аудандарында да көптеп табылады. Рекордтық өнім берген шаруашылықтар, аудандар жоғары Үкімет наградаларына ие болып жатты. (Жалғасы 3-бетте).

Ауыл тынысы

БУРЫЛ АУЫЛДЫҚ ОКРУГІ

Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Қазақстан-2050» стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты атты Жолдауында «Бесекке қабілетті дамыған мемлекет болу үшін біз сауаттылығы жоғары елге айналуымыз керек... Қазіргі әлемде жай ғана жаппай сауаттылығы жеткіліксіз болып қалғаны қашан. Біздің азаматтарымыз үнемі ең озық жабыдықтармен және ең заманауи өндірістерде жұмыс жасау машығын меңгеруге дайын болуға тиіс» деп атап көрсеткен болатын.

Осыған орай PIRLS халықаралық зерттеулер аясында бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру қолға алына бастады.

PIRLS зерттеуі – бастауыш сынып оқушыларының мәтінді оқу және түсіну сапасын зерттеуге арналған. Халықаралық жоба бесжылдық мерзіммен өткізіледі (2001, 2006, 2011, 2016) 2015 жылы апробациялық зерттеуі, ал 2016 жылы негізгі зерттеуі өткізіледі.

Ауданымызда «PIRLS-2016 Халықаралық апробациялық зерттеуге дайындық» Бурыл орта мектебінде болып өтті. Оған аталмыш оқу ошағындағы 4 «ә», 4 «е» сыныптарының оқушылары қатыстырылды. Нәтижесін байқау мақсатында Бурыл орта мектебінде жуырда аудандық семинар ұйымдастырылды. Іс-шараны ашқан аудан әкімдігі білім бөлімінің әдіскері А.Нұрғелова PIRLS халықаралық зерттеуі, оның басты мақсаты жөнінде түсіндіріп өтті. Семинар барысында мектептің мұғалімдері ашық-сабақтар мен тренингтер жүргізді, өзге мектептерден келген мұғалімдермен тәжірибе алмасты.

ДИХАН АУЫЛДЫҚ ОКРУГІ

Пайғамбарымыз (с.ғ.с.) туылған күні Мәулітке орай аудан аумағындағы мешіттерде «Мәуліт-пайғамбарды ұлықтау мерекесі», «Қош келдің, Мәуліт!» атты шаралар өтті.

Дихан ауылдық округіндегі «Дихан ауылы» мешітінде өткен Мәуліт мерекесінде имам Әбдікұл қажы, «Қалмұрат баба» мешітінің имамы Бақытбек Сағымбаев, «Аймантөбе» мешітінің имамы Кенжетхан Рахманов, «Ақжар» мешітінің имамы Лесбек қажы, «Жантай ата» мешітінің имамы Бекжан Жұмағұловтар жиналғандар алдында Алла тағаланы ұлықтап, барша мұсылман қауымы ардақ тұтар Мұхаммед пайғамбарымызға (с.ғ.с.) салауат айтты. Мәуліттің шығу тарихына, пайғамбарымыздың (с.ғ.с.) өнегелі өміріне тоқталды. Қасиетті айда жасалатын игілікті істер туралы уағыз айтылды. Пайғамбарымыз (с.ғ.с.): «Кім мені сүйсе, менімен жаннатта бірге болады», немесе «Маған бір салауат айтсаңдар, мен сендерге он салауат айтатын», - деген. Мәулітті ұлықтаған шарада арақты пайғамбарымызға (с.ғ.с.) айтылған салауаттар мен оқылған Құранның аяттарынан рухани азық алған көпшілік кең жайылған дастарханнан дәм татты.

Шара соңында көп балалы тұрмысы төмен отбасыларға азық-түлік өнімдері үлестірілді.

СУХАНБАЕВ АУЫЛДЫҚ ОКРУГІ

Өткен жылы елімізде Қазақ хандығының 550 жылдығы кең көлемде аталып өтілгендігі белгілі. Тарихымызды өнеге тұту ұлы парыз. Аталмыш датады күнге байланысты Қарасу орта мектебінің оқушылары түрлі аудандық, облыстық республикалық деңгейдегі жарыстарға қатысып, алдыңғы қатардан көріне білді.

«Қасым ханның қасқа жолы, Есім ханның ескі жолы» атты ғылыми жұмысымен аталмыш мектептің 8-сынып оқушысы Д.Қуанышқызы І дәрежелі Дипломмен марапатталса, Алматы қаласында өткен республикалық байқауда жыр-дастан оқуан 6-сынып оқушысы С.Рахманқұл бас жүлдені жеңіп алды. Бұл додадан қарасулық жас жеткіншек Е.Ержас та жүлдемен оралды. Еркек жарыстың үшінші тұғырынан көрінді. Қазақ хандығының 550 жылдығына орай өткізілген қолөнерлер сайысында бұл мектептің 5-сынып оқушысы Ж.Боранбайқызы «Ұлы даланың дарабоздары» тақырыбындағы қол өнер туындысымен жүлделі ІІ орынды иемденді. Айта кетерлік бір жәйт, өнерлерімен өзгелерді таңқалдырып, аудан абыройын, мектеп мәртебесін арттырған оқушыларды дайындаған білікті ұстаздар К.Өзенбаев, Ж.Боранқұлова, Ж.Жолшыбековалар еді.

ҰЛТ ЖОСПАРЫ - ҚАЗАҚСТАНДЫҚ АРМАНҒА БАСТАЙТЫН ЖОЛ

РЕФОРМАНЫҢ БАСТАУЫ-КӘСІБИ МЕМЛЕКЕТ ҚҰРУ

Мұратхан ШҮКЕЕВ,
Байзақ ауданының әкімі.

**ТӘУЕЛСІЗДІК АЛЫСЫМЕН
ЕЛІМІЗ ӨЗІНДІК ДАМУ ЖОЛЫНА
ТҮСТІ. ЕЛБАСЫМЫЗДЫҢ
СЫНДАРЛЫ САЯСАТЫНЫҢ
АРҚАСЫНДА АЛҒАН АСУЫМЫЗ
БЕН ЖЕТКЕН ЖЕТІСТІКтеріміз,
ҰЙЫСҚАН БІРЛІГІМІЗДІҢ
АРҚАСЫНДА ӘЛЕМГЕ
ТАНЫЛДЫҚ.**

Бүгінгі таңда жаһандық қаржы дағдарыс пен дүниежүзіндегі саяси ахуал барлық мемлекеттерге өз салқынын тигізуде. Қымбат кезеңдегі дағдарыстан шығудың жолдарын, одан әрі қарай дамуымызды айқындап берген Мемлекет басшысының «Қазақстан-2050» стратегиясы, «Нұрлы Жол» инфрақұрылымдық даму мемлекеттік бағдарламасы, Индустрияландырудың екі бесжылдығы, «5 институционалды реформа» және оны іске асырушы «100 нақты қадам» Ұлт жоспарының алатын орны айрықша.

Әсіресе, Елбасымыз «Ұлт жоспары – қазақстандық арманға бастайтын жол» мақаласында 2016 жылдың 1 қаңтарынан «5 институционалды реформаны жүзеге асыру бойынша 100 нақты қадам» – Ұлт жоспарын орындаудың практикалық кезеңі басталды» деп атап өтті. Шындығында да, Ұлт жоспарында - Қазақстанды кең ауқымды жаңғырту жобасында тұтас мемлекеттің дамуын жоғары әлемдік стандарттарға сәйкес белгілеу, оның ішінде мемлекетті кәсібилендіру, шығынсыз экономикаға қадам басу, инновациялық индустрияландыру негізінде елімізді тереңдете жаңғыртудың негізгі бағыттары жүйеленіп, атқарылатын нақты қадамдар көрсетіп берілген.

Елбасымыз мемлекетті, экономика мен қоғамды дамыту үшін қағидатты жаңа құқықтық орта қалыптастыратын 59 заң күшіне енгенін және олардың біздің қазақстандық арманымыз – ХХІ ғасырда көшбасшы отыз ұлттың бірі болуға қол жеткізуімізге жол ашатынын тілге тиек етті.

Алға мақсат еткен реформамыздың

біріншісі «Мемлекеттік қызмет туралы» жаңа Заң негізінде мемлекеттік аппараттың тиімділігін арттыруға бағытталған.

Қазір қазақстандық мемлекеттік қызметті дамытудың жаңа кезеңі басталып кетті. Елбасының Жарлығымен Мемлекеттік қызмет істері жөніндегі министрлік, оның құрылымында – Жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың ұлттық бюросы құрылды. Осылайша, тек мемлекеттік қызмет жүйесі ғана емес, сондай-ақ, жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жасайтын, яғни жемқорлық көріністерінің барынша алдын алуға бағдарланған жүйе де жаңғыртылып отыр. Бұл жерде жемқорлықпен күрестің өзі барынша дәйекті бола түсті және жүйелі сипатқа ие болды.

Жемқорлыққа қарсы жаңа заңнамамен өзара байланыста және сонымен қатарласа қабылданған Мемлекеттік қызмет туралы жаңа заң мемлекеттік қызметтің жанартылған моделінің негізгі шеңберлерін және мемлекетті басқарудың барлық жүйесінің тиімділігін күшейту бойынша одан арғы іс-қимылдардың рет-тәртібін айқындады.

Жүргізіліп жатқан реформалардың басты міндеті - кәсіби мемлекеттің аппараттың, мемлекеттік басқарудың халыққа адал қызмет етуге бағытталған үлгісін қалыптастыру. Өйткені ел басқаратын, елге қызмет ететін мемлекеттік аппараттың кәсібилігіне тікелей байланысты. Әкімшілік мемлекеттік қызметшінің мансабы оның біліктілігі және жинақтаған тәжірибесі есепке алына отырып, мемлекеттік қызметке орналасу тек кешенді іріктеу мен жұмысты тек төменгі лауазымдардан бастаудың нәтижелері бойынша жүргізіледі. Мұнымен қатар мемлекеттік қызметшінің жұмыс тәжірибесі, мансаптық ілгерілеуінің басты шарты болады және мұнда да тек конкурстық негізде жүзеге асырылады. Мемлекеттік қызметке ашық конкурс арқылы және

Кадр саясаты жөніндегі ұлттық комиссияның шешімі бойынша келісімшарттық негізде мемлекеттік емес сектордағы басқарушылар қатарынан азаматтар және шетелдік менеджерлерді тартуға мүмкін болады. Сонымен қатар, мемлекеттік қызметшіге еңбекақы төлеудің жаңа жүйесі оның біліктілігі мен атқаратын жұмысының сипатына, көлемі мен нәтижесіне байланысты заң тұрғысынан бекітіледі. Аса нәтижелі қызмет үшін бонустар төлеу қарастырылып отыр. Мұндай жүйені 2017 жылдың 1 қаңтарынан бастап енгізу жоспарланғаны баршамызға белгілі.

Үстіміздегі жылдың қаңтар айынан бастап «Б» корпусындағы мемлекеттік қызметшілердің еңбекақылары Елбасы Жолдауында айтып өткендей 30%-ға жоғарылайтын болды.

Төртіншіден, заңда саяси мемлекеттік қызметшілер ауысқан кезде мемлекеттік аппараттың автономдығы мен тұрақтылығы қағидаты нақты жазылды.

Бесіншіден, шенеуніктер ортасында этикалық нормаларды бұзуға әкелетін және жемқорлық құбылыстар туындататын жағдайлардың алдын алу бойынша қатаң шаралар қарастырылды.

Мемлекеттік қызметшілердің жұмыс пен тұрмыстағы жүріс-тұрысының қалыптасуы регламенттелген Мемлекеттік қызметшілердің жаңа этикалық кодексі қолданысқа енгізілді.

Сондай-ақ, Елбасымыз жаңа институт – этика бойынша өкілетті

өкілдер институтын құруды көздеп, олар азаматтармен мемлекеттік қызметшілерге кеңес беріп, олардың құқықтарын қорғауды қамтамасыз ететіні жөнінде заңнамада көрініс тапты.

Алтыншыдан, мемлекеттік қызмет туралы жаңа заңның маңызды қыры оның құқық қорғау органдарына да қатысты болатынымен байланысты.

Жетіншіден, жаңа заң негізінде және еңбекке ақы төлеудің жаңа жүйесі енгізілгеннен кейін «Б» корпусының әкімшілік мемлекеттік қызметшілерін жаңа біліктілік талаптарына сәйкестігі бойынша кешенді аттестаттаудан өткізу жоспарланып отыр.

Қызметшілердің біліктілігін 3 жылда бір реттен кем болмайтындай етіп міндетті түрде арттырып отыру заң тұрғысынан бекітілетінін айтты.

Осылайша мемлекеттік қызметті жаңғыртудың негізгі қырларын Елбасымыз жан-жақты атап өтіп, оны Қазақстандағы барлық жаңғырту үдерісі ой-ниеті табысының шешуші тетігі ретінде қарастырып отырғанын өз мақаласында атап өтті.

Жалпы бүгінгі таңда мемлекеттік қызметшілер - мемлекеттік сала қызметін іске асыратын, әуелсіз мемлекетіміздің негізгі құраушы бөлігі. Аудан әкімі аппараты, әкімдіктің бөлімдері мен ауыл, ауылдық округ әкімдері аппараттарында жалпы штат бойынша 213 мемлекеттік қызметші болса, бүгінгі таңда 198 мемлекеттік қызметші еңбек етуде.

«Біз көптеген сынақтарға абыройлы төтеп бердік, шынықтық, рухымызды күшейттік. Біз жаңа Қазақстанды - Ұлы Дала Елін құрдық. Ұлт жоспарын орындай отырып, біз өзіміздің Ұлттың Өрлеу Дәуірінің көкжиектерін кеңейтеміз, өзіміз Тәуелсіздік жылдары ішінде қол жеткізген және бізге жаһандық даму берген барлық мүмкіндіктерді пайдаланамыз. Әлемде, сөз жоқ, үшінші әлемнен біріншіге қадам

басқан елдердің мысалдары бар. Біз олардың жарқын тәжірибелерін зерттейміз және ескереміз.

Қазір біз экономиканың, мемлекет пен қоғам дамуының ең табысты жаһандық модельдерін өлшем ретінде аламыз. Бүгінде әлемде өзінің жалпыұлттық арманын ұмыт қалудың жүзжылдығынан шыға отырып, әлемнің ең ұлы ұлттарымен бір қатарда тұру тұрғысында бейнелейтіндер кем де кем. Біз Қазақстанның осынау тарихи тағдырына сенеміз.

Мен қазақстандықтарды Ұлт жоспарын жүзеге асыруға және реформаларды жүргізуге барынша белсенді қатысуға, олар ашатын мүмкіндіктерді пайдалануға шақырамын. Біз өзіміздің қазақстандық арманымыздың орындалуына және Қазақстанның өркендеуіне сенімді түрде қол жеткізетін боламыз!», - дейді Мемлекет басшысы.

Қазіргі жаһандық дағдарыстың салдарынан экономиканы дамытуға бүкіл қиындықтарға қарамастан, халықтың жағдайын жақсартуға бағытталған әлеуметтік қолдау толығымен көрсетілуде. Өңірлерді дамыту, жаңа жұмыс орындарын ашу, бәсекеге қабілетті өнімдер шығару жолында ауданымызда да көптеген жұмыстар атқарылуда.

Жалпы Елбасының жаңа жылдың алғашқы күндерінде жарияланған мақаласы алда тұрған қиындықтарды жеңу үшін іргелі істерді атқаруға, туған Отанымыз үшін еселі еңбек етуге үндейді. Сондықтан, азаматтардың қажеттіліктері мен сұраныстарына жауап бере алатын кәсіби аппаратты құру бойынша алдымызда тұрған аса ауқымды міндеттер іске асқан мезетте мемлекеттік басқару жүйесіне деген халықтың сенімі ұлғая беретіндігі ақиқат.

Ал ең бастысы, әлемдік дағдарыс жағдайында сын-қатерлердің алдын алу халықтың біртұтастығы мен бірлігінде екені даусыз. Қоғамдық келісім мен ұлттық бірлікті нығайту арқылы бабалар даңқына даңқ қосып, абыройын арттырып, беделін биікке көтерген сайын ел тұғыры биіктей беретін болады.

СОТ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ОҢ ӨЗГЕРІСТЕР

Д.Тасыбаев,
Байзақ аудандық сотының төрағасы.

Өткен 2015 жыл мерейлі мерейтойлармен ел халқы үшін есте қаларлықтай болғаны белгілі. Биылғы жыл да жағымды жаңалықпен басталғалы отыр. Қазақстандықтар Президентіміз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың жуырда жариялаған «Ұлт жоспары – Қазақстандық арманға бастайтын жол» атты мақаласын ерекше ықыласпен қабылдады.

Елбасы бұл жолы да елдік мәселелерге мән берген. Мақалада үстіміздегі жылдың 1 қаңтарынан бастап «5 институттық реформаны жүзеге асыру бойынша 100 нақты қадам» Ұлт жоспарын орындаудың практикалық кезеңі басталатындығы айтылып, мемлекетті, экономика мен қоғамды дамыту үшін қағидатты жаңа құқықтық орта қалыптастыратын 59 Заң күшіне енетіндігі мәлім етілді.

«Ұлт жоспары – Қазақстандық арманға бастайтын жол» атты аталмыш мақалада сот жүйесіне барынша сенім арттырылған.

Оның ішінде «Құқық тәртібі және заңдылық» бөлімінде Қазақстанның бүкіл құқық қорғау жүйесінде азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қамтамасыз ету, заңдарды қатаң орындау және құқық тәртібін нығайту біздің басты ұстанымымыз болуы керектегі айтылып, бұл тұрғыда Азаматтық іс жүргізу кодексі мен «Жоғары Сот Кеңесі туралы» Заң қабылданғандығын, сонымен қатар «Сот жүйесі және судьялардың мәртебесі туралы» Конституциялық заңға, Қылмыстық іс жүргізу кодексіне және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске қажетті өзгерістер енгізілген. Мұндай жаңартулар әлбетте сот жүйесіне сенімділікті нығайтып, әділ соттың салтанат құруына ықпал ететіні анық.

«Сот төрелігін үлкен өмірлік тәжірибесі бар және жоғары моральдық ұстанымдарға ие ең лайықты әрі барынша дайындалған кәсіби шеберлер жүзеге асырулары тиіс» деуі уақыт талабынан туындаған міндет деп есептеймін. Бұл орайда, ендігі жерде Жоғары Сот судьялыққа үміткерлерге қойылатын біліктілік талаптары да күшейтілетін болды. Әрі судьяларды іріктеу мен тағайындау ашық түрде өткізіледі.

Мақалада сот төрелігінің бес сатылы жүйеден үш буынды жүйеге өтуі де айтылған. Тек бірінші, апелляциялық және кассациялық инстанциялар қалады және олардың рөлдері күшейтіледі екен. Соттағы істің әділ өтуіне әсер ететін тағы бір жағдай ол, сот ісі – аудио және видеозаулардың аппаратураларымен жарактандырылады және жазбаларды тоқтатуға немесе редакциялауға мүмкіндік берілмейді. Өрине, бұл қадамға бару арқылы қарапайым халық сот процесінің әділ өткендігін байқай алады.

Жалпы, мақаладағы әрбір мәселе, оның ішінде сот саласына қатысты түйткілді жаңартулар адам және оның құқықтарымен бостандықтарын қамтамасыз етуге тікелей бағытталған деуге болады. Бұдан байқайтынымыз, ұлтты ұлы істерге ұйыстыратын Ұлт жоспары шындығында да ұлы арманға бастайтын жол.

ЕЛБАСЫМЫЗДЫҢ ЕЛ ҚАМЫН ОЙЛАУЫ-ҰЛЫЛЫҚТЫҢ БЕЛГІСІ

Н.Бейсенов,
ардагер.
Түймекент ауылы.

Елбасымыз Н.Ә.Назарбаевтың «Ұлт жоспары-қазақстандық арманға бастайтын жол» атты мақаласын теледидардан естіп, мақаламен жан-жақты таныстым. Мақала маған үлкен ой салды.

Қазіргі әлемдік дағдарыс заманында, Елбасымыздың ел қамын ойлап, мұндай қадамға баруы-құптарлық іс, қуанышты хабар дегім келеді.

Жаңа жылдан бастап дәрігерлер мен мұғалімдердің жалақылары 28-29 пайызға көтерілді. Барлық зейнеткерлердің зейнетақысы өседі, мемлекет қызметкерлерінің жалақысы да көтеріледі. Мұндай қамқорлықтар қызметкерлерді алдағы уақытта сапалы жұмыс істеуге жігерлендіріп, ілгері жылжуымызға жол ашады.

Қазіргі таңда көптеген шет елдерде, қаржылық

күйзелістің әсерінен толқулар, ереуілдер бой көтеруде. Ал біздің елімізде, басқа салаларды айтпағанның өзінде, әлеуметтік саланы жақсарту бойынша іс-шараларды жүзеге асыруда, Елбасы Жолдауларындағы көрсетілген міндеттерді орындауда әр қазақстандық күш салуда.

Құдайға шүкір, қазір Қазақстанда тыныштық, бейбітшілік орнаған. Ата-бабамыз айтқандай, «Қой үстіне бозторғай жұмыртқалаған заман» болып тұр. Мұның барлығы Елбасымыздың көрген, сарабал сара саясатының арқасы деп білеміз. Әрі еліміздің ынтымағы мен бірлігі, татулығының нәтижесі. Бір сөзбен айтқанда, мақаланы оқи отырып түйенім, Ұлт жоспары ұлы істерге бастайды. Онда Елбасы дүниежүзілік дағдарыстан шығудың нақты жолдарын, қалай шығу қажеттігін жан-жақты айтып берді. Енді тек қана, сол міндеттерді абыроймен орындау ғана қалды. Ендеше, ел болып бірлігімізді бекемдей түсіп, игі істерге қарай ұйысайық!

БІРЛІК - елдіктің тамыры

Ш.Тологонова,
ЖД 158/5 мекемесі сауықтыру бөлімшесінің бастығы, әділет капитаны.

Қазақстан Республикасының Президенті, Ұлт Көшбасшысы Нұрсұлтан Назарбаевтың «Ұлт жоспары – қазақстандық арманға бастайтын жол» атты мақаласын оқып шығып, елімізде қолға алып жатқан реформаларды іске асыру арқылы дағдарыстан қиналмай шығатынымызды сезіндік.

Көзіміз көріп, құлағымыз естіп жүргендей, бүгінде төрткүл дүниедегі дамыған мемлекеттер дағдарысты бастан кешіп жатыр. Ал біздің елімізде осындай қиындықтарға қарамастан даму мен өркендеу бар. Еліміздің түкпір-түкпірінде, соның ішінде ауданымызда да жанадан білім ошақтарының салынып, балабақшалар ашылууда. Зейнеткерлердің зейнетақысы, студенттердің шәкіртақысы, мемлекеттік қызметшілердің жалақысы үстемеленді. Әсіресе жанадан оқу орындарын бітірген жас мамандарымыз үшін «Дипломмен – ауылға», «Жұмыспен қамтудың жол картасы», «Бизнестің жол картасы» сияқты көптеген мемлекеттік бағдарламалар арқылы жұмыспен қамтылғандар аз емес.

2016 жыл – «Қазақстан Тәуелсіздігінің 25 жылдығы» ұранымен елімізде қырауар тірліктер қолға алынып отыр. Тәуелсіздігімізді тұғырлы ету, жастар бойына отаншылдық қасиетті сіңіру, ел татулығы мен бірлігін ұлықтау секілді шаралар - біртұтастық арқылы біртектілікті меңзеп отыр. Әсіресе ел ынтымағы мен бірлігін нығайту-кемел келешектің кепілі екендігін ұмытпаған абзал. Әлемнің түкпір-түкпірінде болып жатқан қаттығыстарды көрген сайын Ұлы Дала еліндегі ынтымаққа шүкіршілік етесін. Әлемге танылған Қазақстан абыройлы, іргесі биік, ынтымағы мығым, азат елге айналды. Тарих тоғыстырған, тағдыр табыстырған бірнеше ұлт өкілдері қазақ жерінде тату-тәтті құмыр кешіп жатыр. Ендігі жерде тәуелсіз еліміздегі бірлікті көздің қарашығындай сақтап, Елбасының маңына топтасып, маңызды құжаттағы ортақ міндеттерді орындауға атсалысайық!

Қазақ хандығына – 550 жыл!

ХАНДАР САЛҒАН САРА ЖОЛ

Д.ЖҰМАБАЕВ,
инженер, Аймәнтөбе ауылы.

Сақ, ғұндар дәуірінен бастау алған, Қазақтың хандығының қан тамыры. Бабалар заманында көшіп-қонған, Көп көрген қиындықты, жаны сірі.

Байрағын Көкбөрілі желбіретіп, Қорғаған жан-тәнімен кең даланы. Жастары өскен шақта буын бекіп, Дұшпанды қуып шыққан ең ғажабы.

Қазақтың қилы-қилы тарихы бар, Басталған Дешті Қыпшақ дәуірінен. Қасқайып ата жауға қарсы тұрар, Отаншыл ер-азамат бәрі кілең.

Алаштан шыққан бөлек тігіп отау, Айқындап алда мақсат, мұраттарын. Қазақ деп мемлекетке беріп атау, Сайлаған ел басқарар жеке ханын.

Қараша сенім артқан соңына еріп, Табыстап ел тағдыры – болашағын. Керейді ақ күізге хан көтеріп, Ұсынған сенімменен билік тағын.

Ел болып еңсемізді тіктегелі, Мінеки, 550 жыл өтіпті. Қозыбасы өңірінде бетеселі, Хантауы биігіне туын тікті.

Бұйырып хандық билік Жәнібекке, Нығайтты күш-қуатын еліміздің. Ісімен ел басқарған жағып көпке, Қалдырды ол тарихта ізгі ізін.

Ақназар хан кеңе йтіп ел аумағын, Түркістан, Сауран, Ташкен қосып алды.

Ашпақ болған бұл ісі елдің бағын, Грозныйға аян боп, аң-таң қалды.

***
«Қасым ханның қасқа жолы»

Ел ішінде орнағандай жаңа Заң, Дуалы ауыз бабалардан бата алып, Елдің қамын ойлағандай қарасаң.

Жәнібектің немересі Тәуекел, Батырлықпен аты шыққан жорықта. Елі оның жақсы ісіне тәу етер, Шапағаты тиер болса халыққа.

Ұлттың заңын келтіріп бір жүйеге, Елге жақын «еңсегей бойлы ер Есім». «Есімханның ескі жолы» дүниеде, Белгілеген алдағы асар белесін.

***
Жәңгір хан ел қорғаған сыртқы жаудан, Атойлап Қазақ-Жоңғар майданында. «Орбұлақ шайқасымен» аты қалған, Сынбаған, сыр бермеген небір сында.

«Қаратаудың басынан көш келеді», Деп зарлаған қазағым борасында. Сыбағасын қамақтың берген еді, Қансыратып Аңырақай даласында.

Өз-Тәуке әділдікпен асқан даңқы, Үш жүздің ақыл тұтқан дана биін. Кеңесіп ол шығарған «Жеті жарғы», Шешіпті мәселені талай қиын.

Абылай хан үш жүздің басын қосып, Қазағымның асырған абыройын. Айбынынан Абылай жауы шошып, Іске асыра алмаған арам ойын.

Қазақтың Кенесары соңғы ханы, Құтқармақ болған елді бодандықтан. Болса да орыстарда отты қару, Халқы үшін қаһарланып қарсы шыққан.

Шаттанып жырлағандай Жұбан ақын, «Мың өліп, мың тірілген» қазақ халқы.

Әлемге әйгілеген ұлттың атын, Тәуелсіздік – ең Ұлы Жеңіс жалқы.

Кемеңгер Нұрсұлтанның бастауымен, Барамыз бағыт ұстап нұрлы күнге. Ту ұстап көш басында жастар кілең,

Барады болашаққа елмен бірге.

Бұл бақыт бастау алған Хантауынан, Баянды болып отыр елім үшін. Бүгінде жалғастырып жатыр ұлан, Керей мен Жәнібектей ерлер ісін.

Хандар салған сара жол болашаққа, Біздер үшін шамшырақ бағыт ұстар. Сол жол бізді жеткізер бақыт, баққа. Біз тындырар алда әлі талай іс бар.

Н.Аманқозиев,
еңбек ардагері.

ТӘНІРДІҢ БІЗГЕ БЕРГЕН СЫЙЫ АЗДАҒАН ҒҰМЫР БОЛСА, СОЛ АЗ ҒҰМЫРДА ӨМІРДЕН АЛАРЫМЫЗ МӨЛ ЕКЕН. БІРАҚ СОЛ МОЛШЫЛЫҚТЫҢ БАҒАСЫН БІЛІП АРТЫҒА ҰРПАҚ МҰРА ҚАЛДЫРЫП ҚАЙТАРЫМЫЗДЫ ӨТЕЙ БІЛГЕНІҢ ДЕ АБЗАЛ ШЫҒАР. ӘРИНЕ, КІМ ҚАНША ЖАС ЖАСАЙТЫНЫҢ ҚАЙДАН БІЛГЕН... БӘРІ АЛЛАНЫҢ ҚОЛЫНДА. БІРАҚ АЗ ҒҰМЫРЫМЫЗДА АДАМША ӨМІРСҮРІП, АДАМША ҚАРТАЯ БІЛУ ДЕ – БОЙҒА БІТКЕН ҚАСИЕТ. АЛ, СОЛ АЗ ҒҰМЫРДЫ ӘДЕМІ, КӨРКЕМ ЕТІП СҮРҮДІҢ ӨЗІ ЕКІНІҢ БІРІНІҢ ҚОЛЫНАН КЕЛЕ БЕРМЕСІ ХАҚ. ОҒАН ЛАЙЫҚ АДАМДАР ДА БОЛАДЫ.

Әкеміз Базарбайұлы Аманқозы (суретте) 1894 жылы шаруа отбасында (қазіргі Байзақ ауданы, Көкбастау ауылы) Қарттөбе жотасының шығыс жағында орналасқан «Ақ көше» ауылында дүниеге келіпті. Атамыз Базарбайдың Тәттікүл, Аманқозы, Дәулетқұл атты ұлдары мен Қашымқыз есімді қызы болған екен. Осы кісілерден өніп-өскен ұрпақтары бүгінгі күні Байзақ ауданы мен Тараз қаласында тұрып жатыр. Мен әкеміз Аманқозыдан тараған бес ұлдың бірімін. Бүгінгі күні елдің санасында ұмыт болып бара жатқан мәселенің бірін ортаға салғым келіп, қолыма алам алдым.

Аманкелді колхозы Кеңес үкіметі кезінде облыс көлемінде кол жеткізген табыстарымен аты шыққан ұжымның бірі саналатын. Аталмыш шаруашылықта сол заман ағымына сай, ауыз толтырып айтарлықтай

АУЫЛ-АЛТЫН ҚАЗЫНАМ

АҒАЛАР САЛҒАН СОҚПАК

іс-шаралар атқарылыпты. Атап айтсақ, көптеген құрылыстар салынып, егіннен, мал өсімдерінен жоғары нәтижелерге қол жеткізген. Әрине, ондай ұжымдардың басы-қасында еңбегімен ер атанған қарапайым еңбек ерлері, яғни басшылары да болған.

Менің айтпағым, сол тұста елге басшылық еткен кісілер туралы. 1935 жылы, ел ішінде ұйымдастыру науқаны жүріп жатқан кезде «Ақ көше» елдімекен тұрғындары да сол саясаттан шет қалмай, екіге бөлініп, бірі Свердлов ауылына (қазіргі Байзақ), қалған бөлігі Көкбастау ауылына бөлініпті. 1935 жылы, наурыз айында, жаңа ұйымдасқан Көкбастау ауылының (қазіргі Аманкелді) басшысы болып, менің әкем Базарбаев Аманқозы сайланыпты. Ол басшы ретінде негізінен елді жаңа қонысқа көшіру, аббаттандыру жұмыстарымен айналысқан екен. Оның Көкбастау ауылы көшесінің алғашқы қазығын қаққандардың бірі екенін бүгінгі ұрпақтары мақтан тұтады.

1941 жылы Ұлы Отан соғысы басталып, әкеміз көппен бірге ел қорғауға аттанады.

Бұдан кейінгі 1938-1940 жылдары колхозды Сүйіншібаев Қалыбай ақсақал басқарыпты. Ол кісі де ұжым экономикасының көтерілуіне сүбелі үлесін қосыпты. Ал, 1941-1943 жылдары ұжымға басшы болып Жанысбаев Ұзақбай сайланыпты. Ұзақбай ағамыз азамат соғысына, түрікмен жерін басмашылардан тазартуға, жалпы Кеңес үкіметін құруға белсене атсалысқандардың бірі. 1943 жылы Ұзақбай ағамыз басшылық жұмыстан босатылғанмен соғысқа жіберілмей, арнайы броньмен елде қалдырылып, МТМ-ді басқарған. Оның елге сіңірген еңбегі жоғары бағаланып, бірнеше медальдармен марапатталған. 1943 жылы әкеміз соғыста аяғынан жаралы болып елге оралған соң, екінші рет ел басқаруға сайланады.

1947 жылы елді жаппай біріктіру науқанының жүруіне байланысты Көкбастау, Тегістік, Жанатұрмыс елдімекендері біріктіріліп, Аманкелді колхозы болып қайта құрылады. Колхоздың орталығы 1950 жылға дейін Тегістік елдімекені атаныпты.

келген Алмахан Жұматаев ағамыздың он жеті жылдық елге еткен еңбегін ел аңыз қылып айтуға тұрарлық.

1979 - 1990 жылдары ел билігі Кемал Беспаев (суретте) ағамызға тиген. Кемал аға басшылық еткен тұста ауылда 15 жана типтегі үйлер соғылып, жанадан көшелер бой түзеген. Қызылшадан, ақ егістен жоғары өнім алуға қол жеткізіліп, шаруашылықта қой басы 17 мың, жылқы 700, ірі қара 1500 басқа жеткен. Бұл колхоз экономикасының жеткен ең биік шыңы десе болады.

1990-1995 жылдары аудан басшылығының ұйғарымымен Тұрсын Есенқұлов, 1996-1998 жылдары аралығында Жидебаев Жандос ұжым басшысы қызметтерін атқарды.

Өз заманына қарай құндылықтар да өзгеріп отыратыны табиғи заңдылық. Өз Тәуелсіздігіне қол жеткізгеніне бар болғаны ширек ғасыр ғана уақыт болғанына қарамай еліміз сырт көз қызығарлықтай әлемге танылып, өркендеп, даму үстінде.

Ендеше, кеше сара жол салып кеткен ел ағаларының да адал еңбегі еш кетпесіне сенімдіміз.

БАП ТАМЫРПЫ ДАҚЫЛДЫ БАПТАЙ БІПСЕК

(Соңы. Басы 1-бетте).

50-шы жылдардың екінші жартысынан 90-шы жылдарға дейін дақылдың егіс көлемі, оның өнімі есептен арта түскен.

Облыс бойынша егіс көлемі 41 мың гектарға жетіп, өнім өткеру 1 млн. тоннадан асып түскен. Кейбір жылдары облыс тәтті түбір өндіру көлемін 1,2 млн. тоннаға жеткізуге міндеттеме алып, оны абыроймен орындап шыққан кездері де болған. Әр гектардан 4 тонна қант алынған.

Облыс көлемінде өндірілген тәтті түбірдің 15-17 пайызы, біздің сол кездегі Свердлов ауданы қызылшашылардың үлесінде болған. Аудан көлемінде егіс алқабы 5,5-6,0 мың гектарға жуықтап, жыл сайын мемлекетке 180-200 мың тонна көлемде тәтті түбір тапсырып, әр гектардан орта есеппен 350-400 центнерден өнім алған. Тәтті түбір өсіруде аудан, Республика бойынша үздіктер қатарынан көрініп, бірнеше рет республикалық ауыспалы Қызыл Туға ие болған. Облыста қызылша өсіруші 6 ауданның шаруашылықтары, Жамбыл, Меркі және Шу қант зауыттарын шикізатпен қамтамасыз етіп отырған. Қызылшадан, қанттан басқа, патока, жом секілді өнімдерді мал азығына, спирт өнімдерін шығаруға пайдаланылған. Бұл өнімдер қосымша пайда табудың, қаражат көздері екенін ескерген жөн.

Осылайша қызылша өсірудің тәсілі менгеріліп, жақсы дәстүрі қалыптасқан еді. Одақ тарап, 90-шы тоқырау жылдары қант қызылшасы дақылын өсіру жайлары да тоқтап қалды десе де болады. Қазақстан Республикасының Президенті Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев өзінің жыл сайынғы халыққа Жолдауында азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету жайларын басты міндеттің бірі ретінде атап келеді. Елбасымыз айтқандай, егістік алқабын ұлғайтуда, бізде мұндай мүмкіндік бар. Егістік түсімін, ең алдымен жана технологиялар енгізу есебінен көтеру қажет деп атап өтті. Елбасының тапсырмасын жүзеге асырып, қант қызылшасы өнімін молайту үшін бізде толық мүмкіндік бар, тек өмірлік тәжірибе көрсеткендей мына талаптарды орындау шарт деп ойлаймын:

Біріншіден: Қазақстандағы Агроөндірістіктің ықпалдасуын дамытуға құқықтық жағдай туғызуды қамтамасыз ететін, жақында ғана Парламент мәжілісінде мақұлданған «Ауыл кооперациясы туралы» жаңа заң аясында ауылдағы ұсақталып кеткен шаруа қожалықтар бірігіп, іріленген ұжым болуы керек. Қазір олардың қолында жерден басқа не қаражат, не техника жоқ. Кооперацияға бірігіп, іріленген шаруашылыққа инвестиция тартып, олардың техникамен жабдықталуына көмек көрсету керек. Оларға жеңілдетілген несиелер, субсидиялар, есебінен жан-жақты қолдау көрсеткен дұрыс. Көрсетілген жеңілдіктер, бөлінген қаражат есебінен сапалы тұқым, минералды тыңайтқыштар, т.б. ала алатын болады.

Екіншіден: қант қызылшасы орналастырылатын алқаптарда күз айларында сүдігер жыртылып, күз, қыс мезгілдерінде бойына ылғал жинап, сақтауға мүмкіндік туады. Дақылдың жері ерте көктемде өңделіп, 10 наурыз бен 10 сәуір аралығында себіледі, одан ары күзге дейін агротехникалық талаптарға сай күтіледі.

Үшіншіден: Дақылды орналастыруда міндетті түрде ауыспалы егіс талабы қатаң сақталуы тиіс. Топырақ эрозияға ұшырамау үшін суды пайдаланудың қазіргі заманауи тәсілдері-тамшылатып суаруды қолдану қажет. Мұндай тәсілдің артықшылығы алқапты арамшөп баспайды, су үнемді әрі сінімді болады.

Ғылым мен тәжірибе көрсеткендей, тамшылатып суару әдісімен әр гектарға 250-300 текшеметр су жұмсалады. Қолмен суғарылса-800 текшеметр жұмсалып су 3 есеге үнемделеді. Бір гектар жерді суғаруға ескі әдіспен бір күн уақыт кетсе, жаңа технологиямен бұл жұмысты

жарты күнде еңсеруге болады, әрі шөбін шауып, түбін қосытып әуре болмайсың.

Төртіншіден: барлық мәселені білгір кадрлар шешеді, бұл-аксиома дәлелдеуді қажет етпейді. Жасыратыны жоқ, дақылды күтіп-баптау технологиясын жеті білетін тәжірибелі, кәсіби агроном кадрлар соңғы кезде азайып кетті. Кеңес Үкіметі кезінде даярланған агроном кадрлар негізінен зейнетке шығып кетсе, бірен-саран барлары өз шаруашылықтарымен айналысуда. Ауыл шаруашылығы саласындағы басты кейіпкер, шешуші күш-механизатор кадрлардың жайы да осындай.

Қазіргі жастар трактор рөлінен гөрі жеңіл автокөлікке еліктеп кеткен. 90-шы жылдары бұл кадрларды дайындау жайлары да біраз тоқырап қалғаны жасырын емес. Осы өзекті мәселені көрегендікпен болжаған Елбасы Н.Ә.Назарбаев 2015 жылғы 30 қараша күнгі «Қазақстан жаңа жаһандық нақты ахуалда: өсу, реформалар, даму» атты халыққа Жолдауында, үкілі үмітіміз жастарға: «...Білімді, еңбекқор, бастамашыл, белсенді болуға қазірден бастап дайындалыңдар. Мен жастарымызды жұмысшы мамандығын белсенді меңгеруге шақырамын. Жұмысшы мамандықтарын меңгеру керек. Кезінде мен де жұмысшы киімін киюден бастадым, домна пеші от-жалынның жанында тұрдым»-деп, өзінен үлгі алуға шақырды. 2017 жылдан бастап жаппай жұмысшы, техникалық мамандық алуды тегін жүргізу, Елбасының ежелік қамқорлығы деп түсінуіміз қажет. Жастар тарапынан бұл Үндеу қолдау табатынына кәміл сенуге болады. Аталған кадрларды даярлау жұмыстарын нақты қолға алып, оларды өндіріске тартып, ынталандыру шараларын жүзеге асыру жолымен, біз азық-

түлік қауіпсіздігін жасауға сүбелі үлес қоса аламыз.

Бесіншіден: ағын су мәселесі күрделі екені баршаға мәлім. Қант қызылшасы суды көп қажет ететін дақыл. Дақылдың вегетациялық өсу кезінде, әсіресе, жаз айларында ағын су тапшылығы қатты сезіледі. Оның үстіне Талас өзенінің су қоры-1616 миллион текше метр, оның 50 пайызы ғана біздің облысқа тиеді. Ал, кейбір жылдары ауа-райына байланысты су тапшы болатыны белгілі. Осыған орай, дақылды суаруға озық технологияны-тамшылатып суаруды енгізу керек, дақыл

сапалы ылғалданады, арам шөптен таза, әрі су үнемделетінін біз жоғарыда айттып өттік. Бүгінгі таңда шаруашылықтардағы суармалы егіс алқаптарының ирригациялық жүйелері жабылып қалған. Оның салдарынан көптеген құнарлы суармалы алқаптар игерілмей бос жатыр. Бұл жүйелерді есепке алып, нақты егісіне бекітіп беріп, қаржы бөліп, ирригация жүйелерін қайта іске қосып, бос жатқан жерлерді айналымға қосатын уақыт жеткен сияқты.

Қант қызылшасын өсіруде, озық технологияны өндіріске енгізуге ауданымыздағы М.Фазулов жетекшілік ететін «Талап» шаруа қожалығының тәжірибесі көпке үлгі.

Алтыншыдан: қызылша дақылын өсіру, оның өнімін өндіруге тек шаруашылықтарды мүдделі етіп, солардың ғана жауапкершілігіне жүктеп қою дұрыс емес. Мен қызылша өсірген шаруашылықтарда бос маман, басшы қызметте болған адаммын. Ол кезде дақылды өсіруге шаруашылықтар мен қант зауыттары екі жақты ортақ мүдделі, ынталы болатын. Өнімді қабылдау, есеп айырысу, төлем жайлары т.б. алдын-ала екі жақты жауапкершілікті келісім-шарт жасалатын. Бұл құжат екі жақтың да мүддесіне сай ортақ келетін.

Соңғы кездері бұл жайлар онды реттелгенін айта кеткен жөн. Дегенмен, өндірілген өнім лайықты бағаланып, есеп айырысу жайлары шаруа қожалықтарының ынтықсын тудыратындай деңгейге жеткізу керек деп ойлаймын.

Сонда ғана азық-түлік қауіпсіздігін жасауға шаруалар өздерінің қомақты үлесін қосатын болады. Аға ұрпақтың салып берген игі дәстүрін лайықты жалғастырайық дегім келеді.

ТЕЛЕДИДАР БАҒДАРЛАМАСЫ

Жұма 15 қаңтар

ҚАЗАҚСТАН

07.00 “Таңшолпан”. 08.00, 09.30 “KAZNEWS”. 10.00 Т/х “Шырғалан”. 10.50 Т/х “Сұңқар”. 11.45, 20.15 “Айтуға оңай...”. 12.30 “Көңілашар” әзіл-сықақ бағдарламасы. 13.00 “Бірге таңдаймыз!”. 14.10, 22.10 Т/х “Келін”. 15.00, 00.50 “Әйел бақыты”. Ток-шоуы. 16.05, 18.35 Т/х “Жүрегім сізге аманат”. 17.05 “Жан жылуы”. 17.30, 19.30, 00.05, 03.00 “KAZNEWS”. 17.50, 02.35 “Иман айнасы”. 18.15 “Баламен бетпе-бет”. 20.05 “Парламент”. 21.00 “Ұлттық шоу: Роза шақырады”. 23.05 “Көңілашар” әзіл-сықақ. 23.35 “Сіз не дейсіз?”. 00.40, 03.35 “Парламент”. 01.50 “Серпиліс”.

ЕВРАЗИЯ

06.00 Жаңалықтар. 06.05 “Житіңе здоров”. 07.00 Жаңалықтар. 07.15 “Сапа бақылауда”. 07.55 Жаңалықтар. 08.00 “Доброе утро”. 11.00 Т/с “Одиноким волк”. 12.00 “Басты патруль” бағдарламасы. 12.10 Т/х “Сүйген жар”. 13.05 “Ашығын айтқанда”. Ток-шоуы. 14.00 “Жұма уағызы”. 14.15 “П@yтіна”. 14.35 “Первая помощь”. 15.15 “Первые новости”. 15.40 “Старый Новый год”. 17.40 “Жди меня”. Казахстан. 18.40 Лотерея “Автокуш”. 18.50 “Поле чудес”. 20.00 “Главные новости”. 20.45 Т/х “Сүйген жар”. 21.40 “Басты жаңалықтар”. 22.25 Т/х “Джоджа және Акбар”. 23.15 “П@yтіна”. 23.40 “Клуб веселых и находчивых”. 01.45 “П@yтіна”. 02.35 “Ашығын айтқанда”. Ток-шоуы. 03.20 “Умник”.

АСТАНА

07.00, 14.40 “KAZNET”. 07.30 “Сырты бүтін...” деректі драмасы. 08.00, 20.30, 00.30 Новости “20:30”. 08.30, 20.00, 00.00 Жаңалықтар. 09.00, 15.40 Т/х “Ханшайым”. 10.20 Т/с “Украденная жизнь”. 11.30, 18.00 Т/х “Малхубала”. 12.30, 19.00 Т/х “Жетім жүрек”. 13.30, 23.00 Т/х “Әлия”. 15.10 “Такси”. 17.00, 22.00 Т/х “Ұрланған тағдыр”. 21.00 Т/с “Ловушка”. 01.00 Т/х “Өмірші әйел”.

ХАБАР

07.02 “Бұйымтай”. 08.00 “Жаңа күн”. 10.00 Жаңалықтар. 10.10 Т/с “Осколки”. 11.00 Новости. 11.10, 00.40 “Сотка жеткізбей” деректі драмасы. 11.45 “Магия кухни”. 12.15 М/ф “Белка и Стрелка: Озорная семейка”. 12.25, 19.25 Т/х “Басеке”. 13.00 Жаңалықтар. 13.15 Т/с “Гречанка”. 15.00 Новости. 15.10 Т/х “Сүйген жарым”. 16.00 Жаңалықтар. 16.15 “Өмір сабақтары” деректі драмасы. 16.50 “Экономикс”. 17.00 Новости. 17.15 Т/с “След”. 18.05 “Арман қанатында”. 18.30 Т/х “Өмірдастан. Ақылдың кілті”. 20.00 Жаңалықтар. 20.30 “START UP Болашақ”. 21.00 “Итоги дня”. 21.30 Х/ф “Шоколад”. 23.40 Т/х “Бақ мекенім Астана”. 01.10 Жаңалықтар.

КТК

06.05 М/ф. 06.20 Д/с “Вау”. 07.20 Т/х “Қарадайы”. 08.30 Жаңалықтар. 09.00 Т/х “Махаббат пен өшпенділік”. 10.00 Т/с “До смерти красива”. 12.00 Новости. 12.40 “Наша правда”. 13.35 Т/х “Шеф”. 15.25 “Не ври мне”. 16.25 Т/х “Тағдырмен тартыс”. 18.00 Т/х “Махаббат мұны”. 18.30 “Әйел қырық шырақты”. 20.30 Жаңалықтар. 21.00 Вечерние новости. 21.40 “Наша правда”. 22.40 Х/ф “В бегах”. 02.30 Жаңалықтар.

31 КАНАЛ

06.00 “Информбюро”. 07.00 Т/х “Сүйген сұлу”. 08.00 Т/х “Киелі неке”. 09.00 Т/х “Бәйбіше-тоқал”. 10.00 Т/х “Базарбаевтар”. 11.00 Т/с “Спасти босса”. 12.00 “Ералаш”. 12.00 М/ф. 14.00 Т/х “Күйеу бала”. 15.00 Т/х “Бәйбіше-тоқал”. 16.00 Т/с “Панины дочки”. 18.00 Т/с “Спасти босса”. 19.00 Т/с “Братя по обмену-2”. 20.00 “Информбюро”. 21.00 Т/х “Сүйген сұлу”. 22.00 Т/х “Киелі неке”. 23.00 Т/с “Күйеу бала”. 00.00 Х/ф “Свикухушеся”. 02.00 Х/ф “Сверкающие сёдла”. 04.00 “Қазақша концерт”.

ҚАЗАҚСТАН-ТАРАЗ

07.25 Әңұран, аңлатпа. 07.30 “Қайыры таң, Әулиеата!” 09.30 Жаңалықтар. 09.50 Новости. 10.10 “Сазды әуен”. 10.25 “Телебюкнот”. 10.30 “Телемаркет”. 10.35 “Жаса, менің елім!”. 10.50 “Иман нұры”. 11.00 “Балаларға базарлық”. 11.25 “Сөз маржан”. 11.30 “Телебюкнот”. 11.35 “Күй күмбірі”. 11.45 Т/х. 12.35 Деректі фильм. 13.00 Жаңалықтар. 13.10 Новости. 13.20 “Балаларға базарлық”. 13.45 “Телебюкнот”. 13.50 “Телемаркет”. 13.55 “Әулиеата әуендері”. 14.05-17.50-техникалық үзіліс. 17.55 “Бірінші студия”. 18.20 Жаңалықтар. 18.35 Новости. 18.50 “Телемаркет”. 18.55 “Телебюкнот”. 19.00 “Сазды әуен”. 19.15 Т/х. 20.00 Жаңалықтар. 20.20 Новости. 20.40 “Телебюкнот”. 20.45 “Күй күмбірі”. 20.55 “Денсаулық”. 21.15 “Тараз.кз”. 21.25 “Сөз маржан”. 21.30 “Телемаркет”. 21.40 “Телебюкнот”. 21.45 “Әулиеата әуендері”. 21.55 Көркем фильм.. 23.25 Т/х. 00.00 Жаңалықтар. 00.20 Новости. 00.40 “Телебюкнот”. 00.45 “Сазды әуен”.

Сенбі 16 қаңтар

ҚАЗАҚСТАН

07.00, 03.50 Т/х “Айналайын”. 07.35 “Көңілашар” әзіл-сықақ. 08.35 “Ағрозбизнес”. 09.00 “Сенбілік тан”. 10.05 “Дауа”. 10.35 “Әзіл әлемі”. 12.35 “Ас болсын!”. 13.20 “Асыл ана”. Сәкен Майғазиевтың концерті. 14.35 Т/х “Іңкәр жүрек”. 18.40 Т/х “Өмірдің өзі новелла”. 19.30, 00.20, 03.15 “KAZNEWS”. 20.05 “Үздік әндер”. 21.00 “Дара жол”. 22.35 “Төрлет, Жаңа жыл”. 00.55 К/ф “Қарлы аймақтың иттері”. 02.30 “Ас болсын!”.

ЕВРАЗИЯ

06.00 Жаңалықтар. 06.05 “Умник”. 08.00 “Таңғы пошта”. 08.35 “П@yтіна” бағдарламасы. 09.00 Новости. 09.10 “Смак”. 09.45 Х/ф “Звезды светят всем”. 11.40 “Фабрика грёз”. 12.00 “Әйел сыры...”. 12.55 “101 кеңес”. 03.20 “П@yтіна” бағдарламасы. 14.15 “Ледниковый период”. Гапа-концерт. 16.30 Х/ф “Идеальный мужчина”. 20.00 “Первая программа”. 21.00 “Х FACTOR”. 22.00 “Кешкі кездесу” 23.10 “Сенбілік жаңалықтар”. 23.50 Х/ф “Ангелы и демоны”. 02.15 “Умник”. 03.50 “Таңғы пошта”. 04.20 “101 кеңес”. 04.40 “Контрольная закупка”.

АСТАНА

08.00 Новости “20:30”. 08.30 Жаңалықтар. 09.00 “Суперпапа”. 09.40 М/ф “Ну, погоди!”. 10.20 Т/с “Украденная жизнь”. 11.30 Т/х “Малхубала”. 12.30 Т/х “Жетім жүрек”. 13.30 “Тәуелсіздікке тағзым”. Республикалық акындар айтысы. 17.00, 22.00 Т/х “Ұрланған тағдыр”. 18.00 Т/х “Малхубала”. 19.00 Т/х “Жетім жүрек”. 20.00 “Біздің уақыт” бағдарламасы. 20.50 Арнайы жоба. “Өзекті”. 21.00 “Ел аузында”. 23.00 Х/ф “Бесстрашный”. 01.05 Т/х “Өмірші әйел”.

ХАБАР

07.02 “Тамаша” әзіл-сықақ театры. 08.45 “Бармысың, бауырым?”. 09.30 “Продвижение”. 09.55 “Ұлт саулығы”. 10.20 “Мен-чемпион!”. 10.50 М/ф “Джейк и пираты Непландии”. 12.20 Сказка. “Дьявол с тремя золотыми волосками”. 13.30 “Орталық хабар”. 14.40 “Жеті ән”. 16.00 Т/х “Өмірдастан. Ақылдың кілті”. 17.55 “Роза және

Әбдіжаппар Әлқожаның “Әпке” атты ән кеші. 19.45 “Бенефис-шоу”. 21.00 Ақпарат арнасы - “Жеті күн” сараптамалық. 22.00 Х/ф “И грянул гром”. 23.45 Т/х “Бақ мекенім Астана”. 01.25 “Жүрегің жүрек ауыртпай” спектаклі.

КТК

07.05 К/ф “Без страха и упрёка”. 08.30 “КТК” қоржынынан”. 09.30 “Жүрекжарды”. 10.10 “Смотреть всем!”. 11.10 “Звёздная жизнь”. 12.00 Новости. 12.45 “Наша правда”. 13.30 Т/с “Тени исчезают в полдень”. 16.20 “Біздің концерт”. 17.20 Т/х “Жаралы сезім”. 20.00 “Әйел қырық шырақты”. 21.00 “Сверхъестественные”. 22.00 “Другая правда”. 23.05 “Я стесняюсь своего тела-2”. 01.00 “Дорогая, мы убиваем детей”. Реалити-шоу. 02.10 “КТК” қоржынынан” ойын-сауықты бағдарлама.

31 КАНАЛ

06.00 “Әзіл студия”. 08.00 “Информбюро”. 09.00 Т/х “Сүйген сұлу”. 10.00 “Готовим с Адель”. 10.30 Фильм-сказка “Принц за семью морями”. 12.30 Х/ф “Такая, какая ты есть”. 15.00 “Фартовые деньги”. 15.30 М/ф “УПС... Ной уплыл”. 17.30 Х/ф “Матрица”. 20.00 Фильм-концерт “Өнер қырандары: Кел, танысайық”. 22.00 Т/х “Сүйген сұлу”. 00.00 Х/ф “Матрица: Перезагрузка”. 03.00 Х/ф “Королева проклятых”.

ҚАЗАҚСТАН-ТАРАЗ

09.00 Әңұран, аңлатпа. 09.05 Жаңалықтар. 09.25 Новости. 09.45 Деректі фильм. 10.00 “Бірінші студия”. 10.25 “Телебюкнот”. 10.30 “Телемаркет”. 10.35 “Әулиеата әуендері”. 10.45 “Денсаулық”. 11.05 “Сөз жебе”. 11.30 “Балаларға базарлық”. 11.40 “Телебюкнот”. 11.45 “Сазды әуен”. 11.55 Отбасылық фильм. 13.10 “Сіз не дейсіз?”. 13.50 “Телемаркет”. 13.55 “Сөз маржан”. 14.00-16.00 - техникалық үзіліс. 16.05 “Телебюкнот”. 16.10 “Сазды әуен”. 16.30 М/ф. 17.00 Т/х. 17.55 “Телебюкнот”. 18.00 “Әулиеата әуендері”. 18.10 “Балакай”. 18.25 “Бірігіміз жарасқан”. 18.45 “Телебюкнот”. 18.50 “Телемаркет”. 18.55 “Межпрограмма”. 19.00 “Апта”. 19.50 Т/х. 20.30 “Жамбылдың сенбілік кеші”. 21.10 “Сөз маржан”. 21.15 “Жамбылспорт”. 21.25 “Телебюкнот”. 21.30 “Телемаркет”. 21.40 “Сазды әуен”. 21.50 Көркем фильм. 23.25 “Телебюкнот”. 23.30 Концерттік бағдарлама.

Жексенбі 17 қаңтар

ҚАЗАҚСТАН

07.00 “Казахстан эстрада жұлдыздарының қатысуымен концерт”. 07.30, 02.05 Т/х “Айналайын”. 08.00 “Көңілашар” әзіл-сықақ. 09.00 “Аксауыт”. 09.30 “Бүгін жексенбі”. 11.05 М/ф “Саяхатшы Дара”. 11.50 М/ф “Аюлар: Виктиң орманды қорғап қалуы”. 12.45 М/ф “Әди мен Айя”. 13.00, 01.15 Т/х “Өмірдің өзі новелла”. 13.55 “Түбі бір түркілер”. 14.35 Т/х “Іңкәр жүрек”. 18.40 “Әзіл әлемі”. 20.00 “Апта.kz”. 21.00 “Төрлет, Жаңа жыл”. 00.15 “Апта.kz”.

ЕВРАЗИЯ

06.00 Жаңалықтар. 06.05 “Умник”. 07.50 “Сенбілік жаңалықтар”. 08.25 “П@yтіна”. 08.45 “Воскресные беседы”. 09.00 Новости. 09.10 “Здоровье”. 10.10 “Казлото”. Новогодний тираж. 10.50 Х/ф “В стиле JAZZ”. 13.00 “Ән дария” бағдарламасы. 13.45 “Кешкі кездесу”. 15.00 “Үгадай мелодию”. 15.30 “Х FACTOR”. 16.30 “Добрый вечер, Казахстан!”. 17.30 Х/ф “Папа в законе”. 21.00 “Аналитика”. 22.00 “П@yтіна”. 22.55 “Ән дария” бағдарламасы. 23.45 “Новый год на Первом”.

АСТАНА

08.00 “Мияның ертегі әлемі” М/ф. 09.40 “Суперпапа”. 10.20 Т/с “Украденная жизнь”. 11.30, 18.00 Т/х “Малхубала”. 12.30, 19.00 Т/х “Жетім жүрек”. 13.30 “Тәуелсіздікке тағзым”. Республикалық акындар айтысы. 17.00, 22.00 Т/х “Ұрланған тағдыр”. 20.00 “Избранное за неделю”. 20.50 Арнайы жоба. “Той жары”. 21.10 “Отбасы” әзіл-сықақ. 21.35 Арнайы жоба. “Ана”. 23.00 “Сырласу”. Ток-шоуы. 23.40 Т/х “Өмірші әйел”.

ХАБАР

07.02 “Тамаша”. 08.30 “Айбын”. 09.00 Ақпарат арнасы “Жеті күн” сараптамалық. 10.00 “Ас арқау”. 10.20 “Я-чемпион”. 10.50 М/ф “Джейк и пираты Непландии”. 12.00 Сказка “Умная дочь крестьянина”. 13.00 “Бенефис-шоу”. 14.15 Х/ф “Кемпір”. 16.00 Т/х “Өмірдастан. Ақылдың кілті”. 18.00 “Өмір сабақтары”. 18.40 “Кызык times”. 19.55 “Ду-думан”. Үздік номерлер. 21.00 “Жеті күн”. 22.00 Х/ф “Тристан и Изольда”. 00.15 Т/х “Бақ мекенім Астана”. 02.15 “Жүрегің жүрек ауыртпай” спектаклі.

КТК

07.05 М/ф. 07.20 М/с “Астробой”. 07.45 “КТК” қоржынынан”. 09.20 Х/ф “Девять признаков измены”. 11.30 Х/ф “Женщина в беде”. 14.50 “Дорога домой”. 15.00 “КТК-да Каботов”. 16.00 “Біздің концерт”. 17.00 “Алдараспан”. 19.30 “Әйел қырық шырақты”. 20.30 “Эксперимент”. Премьера сезона! 21.00 “Портрет недели”. 22.10 Х/ф “Пленина”. 00.10 “Я стесняюсь своего тела-2”. 01.45 “КТК” қоржынынан”.

31 КАНАЛ

06.00 “Әзіл студия”. 07.00 М/ф. 08.00 Т/х “Сүйген сұлу”. 10.00 Х/ф “Такая, какая ты есть”. 12.30 Фильм-концерт “Өнер қырандары: Кел, танысайық”. 15.00 “УПС... Ной уплыл”. 17.00 Х/ф “Матрица: Перезагрузка”. 20.00 Т/х “Сүйген сұлу”. 22.00 Х/ф “Матрица: Революция”. 01.00 Х/ф “Сириана”. 03.00 “Казакша концерт”.

ҚАЗАҚСТАН-ТАРАЗ

09.00 Әңұран, аңлатпа. 09.05 “Балаларға базарлық”. 09.30 Деректі фильм. 09.55 “Балакай”. 10.10 “Тараз.кз”. 10.25 “Телебюкнот”. 10.30 “Телемаркет”. 10.35 “Әулиеата әуендері”. 10.45 “Бірігіміз жарасқан”. 11.05 “Сыр-перне”. 11.35 “Сөз маржан”. 11.40 “Телебюкнот”. 11.45 “Сазды әуен”. 11.55 Көркем фильм. 13.00 “Жамбылспорт”. 13.10 “Жамбылдың сенбілік кеші”. 13.50 “Телемаркет”. 13.55 “Сөз маржан”. 14.00-16.00-техникалық үзіліс. 16.05 “Телебюкнот”. 16.10 М/ф. 16.30 “Обменный фонд”. 17.00 Т/х. 17.55 “Телебюкнот”. 18.00 “Әулиеата әуендері”. 18.10 “Общество и закон”. 18.25 Деректі фильм. 18.45 “Телебюкнот”. 18.50 “Телемаркет”. 18.55 “Межпрограмма”. 19.00 “Айша бибі”. 19.25 Т/х. 20.30 “Дәстүр дидар”. 20.40 “Обменный фонд”. 21.15 “Кримрадар”. 21.25 “Телебюкнот”. 21.30 “Телемаркет”. 21.40 “Сазды әуен”. 21.50 Көркем фильм. 23.25 “Телебюкнот”. 23.30 Концерттік бағдарлама.

(Телебағдарламаларда өзгерістер болуы мүмкін)

ЖАРАМСЫЗ ДЕП ТАБЫЛАДЫ

Т-17-01-7. 2014 жылы “Жамбыл медициналық колледжі” КМҚК “Емдеу ісі” мамандығы бойынша бітіргендігі туралы Байсынова Ақмарал Амбебековнаның атына берілген сериясы ТҚБ №0547613 нөмірлі Дипломы (тіркеу №4731) және техникалық және кәсіптік білімі туралы Диплом қосымшасы жоғалуына байланысты жарамсыз деп табылады.

Маман кеңес береді

Б.Абуов,
Байзақ аудандық
тұтынушылардың
құқықтарын қорғау
басқармасының жетекші маманы.

БОТУЛИЗМ!

Қыс маусымы басталысымен тұрғындар үй жағдайында консервіленген көкөністерден жасалған тамақ өнімдерін пайдалана бастайды. Рас, консервіленген банкідегі қияр, саңырауқұлақ пен қызанақ, тәтті қызыл бұрыш, баклажан тағы да басқа көкөністерден үй жағдайында жасалған салаттар өздерінің тамақтық құнарлығын, дәмділігін, жарамдылығын жақсы сақтайды. Бірақ, санитарлық ережелер мен талаптар, дайындау технологиясы мен сақтау тәртiптeрi бұзылған жағдайда мұның соңы тамақтан уланудың ең ауыр түрі – ботулизм ауруына әкеп соқтырады.

Аурудың алғашқы белгілері оған шалдығушының жүрегі айнып, локусуынан, бас ауруынан, жалпы әлсіздіктің пайда болуынан, көру қабілетінің төмендеуінен, заттың көзге екі еселеніп көрініп, көз алды бұлыңғыр тартуынан білінеді.

Орталық жүйке жүйесі зақымданғандықтан аурудың сөзі түсініксізденіп, тілі күрмеленеді, жұтыну рефлексі бұзылады, оған птоз қосылады. Науқастың тыныс алуы ауырлайды. Өлім көбінесе осы тыныс ала алмау салдарынан болады.

КОРОТКОЕ ЗАМЫКАНИЕ - ПРИЧИНА БОЛЬШИНСТВА ПОЖАРОВ

Ж.Танабаев,
старший инженер ОЧС Байзақского района, капитан гражданской защиты.

Огонь никому не прощает ошибок. Тот самый огонь, который должен служить на пользу людям, даже в руках взрослых становится злым и коварным, если обращаться с ним небрежно, неосторожно. Как показывает статистика, наибольшее количество пожаров возникает из-за неосторожного обращения и детской шалости с огнём. Пожар может возникнуть всюду, где огонь найдёт хотя бы маленькую лазейку. Это может быть не выключенный во время утюга или электрический чайник, небрежно брошенный непотушенный окуроч, непогашенная спичка, костёр, ветхая электропроводка, неисправность отопительной печи или дымохода и т.д.

В каждом доме есть обилие электропроводов, здесь холодильники, телевизоры, радиоаппаратура, а также всевозможные бытовые электронагревательные приборы с нарушенной изоляцией проводов, что может привести к короткому замыканию. Так, например, в 2015 году в жилом доме села Кенес произошёл пожар, причиной которого стало короткое замыкание электропроводки. И это, к сожалению, не единственный случай.

Промышленностью выпускаются предохранители с легкоплавкими вставками, рассчитанные на определённую силу тока, однако бывают случаи, когда отдельные люди вместо перегоревшего легкоплавкого предохранителя, вставляют на распределительном щите так называемые в простонародии «жучки», а некоторые умудряются использовать даже отвёртку, не осознавая, что это может явиться причиной пожара. Статистика свидетельствует, что чаще всего горят жилые дома и надворные постройки, это говорит о том, что жители небрежно обращаются с огнём и не знают даже самых простых Правил пожарной безопасности.

Пословица гласит: «Пожар легче предупредить, чем потушить», об этом надо помнить всегда!

АУДАН ТҮРҒЫНДАРЫНЫҢ НАЗАРЫНА!

БАЙЗАҚ АУДАНДЫҚ ТҰТЫНУШЫЛАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫН ҚОРҒАУ
БАСҚАРМАСЫНЫҢ БАСШЫСЫ АЛМАТ АБЛАЙХАНУЛЫ ПОСТАНОВ
АҒЫМДАҒЫ ЖЫЛҒЫ ОР АЙДЫҒЫРЫНШ, ЕКІНШІ ЖӘНЕ ҮШІНШІ
АПТАСЫНЫҢ СӨРСЕНБІСҚҮНІ, БАСҚАРМА БАСШЫСЫНЫҢ ОРЫНБАСАРЫ
ҚОЖАБЕРГЕНОВ НҮРЛАН ЕСЕНБАЙҰЛЫ ОР АЙДЫҒЫРЫНШ, ҮШІНШІ ЖӘНЕ
ТӨРТІНШІ АПТАСЫНЫҢ БЕЙСЕНБІСҚҮНІ АУДАН ТҮРҒЫНДАРЫ ЖӘНЕ
КӘСІПКЕРЛЕРМЕН КЕЗДЕСУ ӨТКІЗЕДІ.
СОНЫМЕН БІРГЕ, ТҰТЫНУШЫЛАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫН ҚОРҒАУ
СҰРАҚТАРЫНА ҚАТЫСТЫ ҚҮН САЙЫН САҒАТ 9.00-ДЕН 18.30-ҒА ДЕЙІН
АЗАМАТТАРДЫ ҚАБЫЛДАЙДЫ. БАСҚАРМАДА 8 (72637) 2-23-77 НӨМІРЛІ
«ШҰҒЫЛ ЖЕЛІ» ТЕЛЕФОНЫ ЖҰМЫС ІСТЕЙТІНІН ЖӘНЕ АЙ САЙЫН
«АШЫҚ ЕСІК» КҮНІ ҰЙЫМДАСТЫРЫЛАТЫНЫН ХАБАРЛАЙМЫЗ.

+7 (771) 050-13-04

Деструктивті діни өрекеттерден жапа шөккендерді ОҢАЛТУ

РЕАБИЛИТАЦИЯ пострадавших от деструктивной религиозной деятельности

114

- Дінтанушы,
- Теолог,
- Психолог,
- Заңгер
мамандардың кеңесі мен көмегі

ДІН МӘСЕЛЕЛЕРІ БОЙЫНША
ҚАУЫРТ ЖЕЛІ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
АҚПАРАТТЫҚ-КЕҢЕСШІЛІК
ОРТАЛЫҒЫ

РЕСПУБЛИКАНСКИЙ
ИНФОРМАЦИОННО-
КОНСУЛЬТАТИВНЫЙ ЦЕНТР
ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ
ПО ВОПРОСАМ РЕЛИГИИ

Консультация и помощь специалистов:
- Религиоведов,
- Психологов,
- Теологов,
- Юристов

Қазақстанның кез келген аймағынан стационарлық қырыау шалу тегін қыбылданғы Звонки с городского телефона из любой точки Казахстана принимаются бесплатно

Жамбыл облысы әкімдігінің
"Дін проблемаларын зерттеу орталығы" КММ

8 (7262) 51-50-20

КГУ "Центр исследования проблем религии" акимата Жамбылской области

Қ Ұ Р Ы Д Т А Й Ш Ы - Б А Й З А Қ А У Д А Н Ы Ә К І М Д І Г І

Директор - Бас редактор
С.Қалмұратов